

teljskem imenu. Tudi jako čislana Slomškarija ne sme misliti, da ima pravico natolcevanja in laganja. Sedaj imajo najlepšo priliko, da opravičijo svojo smelost, sicer bomo primorani misliti, da nimamo posla z dostojnimi in poštenimi ljudmi svojega stanu, ampak s kreaturami obeh spolov!

Toliko se nam je zdelo potrebno povedati za sedaj. Sicer pa čakamo popolnoma mirno bodočih dogodkov, želeč vsem starim in novim Jakličevim somišljenikom dobro zabavo in po končanem septembrskem zborovanju prijetno in lahko noč!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Delegat za letošnjo glavno skupščino je prijaviło:

XXXIII. Belokranjsko učiteljsko društvo. 140. Bartel Matija, nadučitelj — Semič; 141. Dolenc Melhior, učitelj — Črnomelj.

Namestnik: 12. Šetina Fran, nadučitelj — Črnomelj.

Vodstvo „Zaveze“.

Predsednik: L. Jelenc.

Politiški pregled.

* **Avstro-Ogrska in Italija.** Dunajska „Zeit“ razglasa vest, ki pomenja senzacijo v evropski politiki. Kakor znano, so bili v Rimu ozlovoljeni, ker cesar Franc Jožef ni še vrnil svojedobnega obiska na Dunaju. Da do tega ni moglo priti, je bilo krivo vprašanje kraja. Oficialna Italija je zahtevala, da se dunajski obisk vrne v Rimu, v Rim pa cesar Franc Jožef ni hotel in noče iz ozirav na sv. Stolico. Zato se je tudi italijanski kralj izogibal Dunaja. Sedaj pa je „Die Zeit“ dobila — kakor pravi — iz diplomatskih krogov vest, da se povodom zadnjega obiska našega ministra za vnanje stvari v Italiji ni doseglo le sporazumljenje glede raznih spornih vprašanj evropske politike — zlasti balkanskega vprašanja — ampak da se je na pogovorih med italijanskim kraljem in avstrijskim ministrom našel tudi način, da se kralj Viktor Emanuël in cesar Franc Jožef osebno sestane. In sicer bi prišel italijanski kralj prihodno jesen na Dunaj, v Rim pa bi šel eden avstrijskih nadvojvod kakor zastopnik cesarja. — Ali tudi ta način je — kakor zatrja „Zeit“ — napravil v Vatikanu neugoden vtisk in pričakovati je, da se bo iz Vatikana vse poizkušalo v ta namen, da ne bo prestolonaslednik Franc Ferdinand določen kakor zastopnik cesarja v Rimu. Zadovoljili pa da bi se z nadvojvodo Friderikom.

* **Madjarsko nasilje.** Od leta 1883. obstoji „Gornje-ogrsko kulturno društvo“ — Felső Magyarországi kultur egyesület — katero Slovaki po začetnih slovih imenujejo Femka. Okrajne skupine Femke so razširjene po vsem Slovaškem. Femka ustanavlja madjarske otroške vrte in knjižnice, razširja madjarske časnike, deli madjarskim učiteljem nagrade itd. Femka pa si je izmislila naravnost blazno sredstvo, da namreč slovaške otroke pošilja na južno Madjarsko in jih da madjarskim obiteljem v rejo, da jih preleve v polnokrvne Madjare. L. 1884. so agenti Femke starše pregovorili, da so dovolili odgon otrok na jug. Lagali so staršem, da bodo otroci pri bogatih ljudeh na reji, se izučili rokodelstva in se izšolali ter se v domovino vrnili kakor baroni. 400 otrok so spravili kakor živino v vagono. Nekateri so se res vrnili, toda razezani in zanemarjeni. Dekleta so se vrnila — oskrunjena. Na jugu so se valjala po ječah in grdih hišah. Na jugu so pasli otroci konje in svinje. Take ekspedicije so se izvršile še štiri. Za četrto je dovolilo ministrstvo 3000 K podpore.

* **Djakovski škof.** Javljajo iz povsem verjetnega vira, da je rimska kurija pripravljena sedaj imenovati škofa dr. Voršaka djakovskim škofom, ali pod pogojem, ako bo kanonik dr. Baron imenovan koadjutorjem „s pravico nasledstva“ na zagrebško nadškofijo.

* **Posebne odredbe proti Hrvatim.** „Bosn. Post“ je z dne 1. t. m. priobčila iz Budimpešte nastopno brzovjavko:

Glede na predvčerajšjo avdijenco ogrskega ministrskega predsednika dr. Wekerla pred cesarjem v Išli, se govori, da je ministrski predsednik stavil vladarju predloge glede vprašanja ustavnih garancij in ogrsko-hrvaškega jezikovnega spora. Dr. Wekerle je baje predlagal cesarju „posebne odredbe“ proti „renitentnim“ Hrvatim, da se spor odstrani na radikalen način. Toda dr. Wekerle je, kakor govore v krogih, ki so v ožji stiki z vlado, zadel s svojim predlogom na najodločnejši odpor krome.

* **Velikodušnost nemškega državnega kancelarja.**

Kancelar knez Bülow je naprosil ministrstvo notranjih del, naj obvesti vse policijske uprave v državi, da principiarno odklanja, da bi se koga obtožilo, ako njega razžali v javnosti ali v časopisju, ker ne mara zaradi tega nikogar preganjati.

* **Mirovna konferenca v Haagu.** Mirovna konferenca doseza pozitivne uspehe, tako da so pesimistični glasovi o nji popolnoma utihnili. Vsekakor bo konferenca znatno razširila mirovne pravice. Konferenca bo trajala še do meseca septembra. Prihodnji teden predloži angleška delegacija formulo za razoroževanje. Predlogu so že pritrdirile velesile.

* **Splošna volilna pravica na Ogrskem.** Podpredsednik ogrskega državnega zbora dr. Navay je izjavil, da je pristal splošne volilne pravice ter je uverjen da Ogrska mora pravice svojih državljanov razširiti na najliberalnejši način. Vlada pa mora imeti pred očmi, da reforma ne sme ohrometi moči naroda. Upa, da bo vlada takoj v začetku prihodnjega državnoborskega zasedanja imela priliko, poučiti narod o svojih nazorih glede izvedenja volilne reforme. — Socialno demokratska stranka pozivlja v nekem oklicu delavstvo na energično agitacijo, ker izkuša narodna vlada z razpuščanjem strokovnih organizacij preprečiti boj delavstva za splošno volilno pravico. V to svrhu je bilo že več shodov.

* **Volilna reforma za češki deželni zbor.** Vodstvo mladočeške stranke se bavi v posebnem komuniqueju, z volilno reformo za češki deželni zbor ter konstatuje, da bodo mladočeški poslanci nastopili za splošno volilno pravico. Vendar bodo poprej pretresovali vprašanje, ali bi ne bila boljša četrta kurija, s katero bi se ojačile narodne mase. Vsekakor pa se mora izpremeniti vladna predloga, ki določa za četrto kurijo 22 čeških in 14 nemških poslancev, ker bi se s to predlogo le poslabšalo razmerje čeških in nemških poslancev.

* **Zahteve bosanskih-hercegovskih časnikarjev.** Zastopniki vseh v Bosni in Hercegovini izhajajočih političnih časopisov so izročili ministru Burianu skupno vlogo, v kateri zahtevajo naj se nad kaznenci, ki so bili obsojeni zaradi političnih deliktov, posebno zaradi tiska, ne postopa z isto strogostjo kakor proti navadnim zločincem. Posebno zahtevajo, naj se dovoli političnim kaznjencem prebiti kazen ločeno od navadnih kaznjencev. Politiški kaznjenci se ne smejo uprezati v prisilna dela, temveč se jim naj prepusti, da si delo sami izberejo. Nadalje se jim naj dovoli, da se smejo hraniti in oblačiti na svoje stroške, da smejo brati poljubno knjige in časopise, da smejo vsak dan dobiti vsaj en obisk, da se jih ne sme uklepiti in eskortirati kakor navadne zločince. Končno zahtevajo, naj se pri sestavi tozadevne zakonske novele ne prezro časnikarji tako, kakor so se prezrli pri snovanju tiskovnega zakona, temveč se naj skljuje enketa časnikarjev.

* **Portugalska.** Iz Lizbone poročajo, da se je povrnil mir v deželo. Poročevalci inozemskih listov so se na lastne oči prepričali o tem ter odpotovali iz Portugalske, ko so se preverili, da vlada v deželi popoln mir.

* **Novi silabus.** Inkvizicijska kongregacija v Rimu, ki ji stoji na čelu papež, je izdala dne 4. t. m. novi silabus, to je dekret, v katerem zavrača in graja kot krive v 65 stavih izrečene trditve. Ost tega dekreta je naperjena v prvi vrsti proti takozvanemu „modernemu katoličanstvu“. Že dlje časa se javlja v katoliški duhovščini, posebno na Nemškem v obrenskih provincijah gibanje, ki ima nalogo, katoliške nauke modernim zahtevam primerno prikrojiti. Ti katoliški duhovniki, med njimi je nekaj jako uglednih učenjakov, so pričeli sveto pismo znanstveno kritikovati, mesta so razlagali prosteje, nekatere v svetem pismu navedene dogodke so tolmačili kot prisposode in primere, ki se nimajo razumeti dobesedno. Z novim dekretom je obsodil

papež vsak tak poizkus. V dekretu samem niso imenovana imena, proti katerim je v prvi vrsti naperjen, tako da je vsakemu možno podvreči se tej odredbi in opustiti vse nadaljnje delovanje v smislu „modernega katoličanstva“. Kak uspeh da bo imel novi silabus, se še ne more reči. Mogoče, da se bo s tem zamorilo vse gibanje. Mogoče pa tudi, da ostanejo novokatoličani trdni in se ne bodo upognili ostri obsodbi. Potem sta seveda razdor in ločitev od Rima neizogibna. Sreduje poti ne pozna, vsako približanje je izključeno: Rimu se mora vse ukloniti, ali pa pride ločitev. Vse duhovništvo se mora vdati brezpogojno ukazom iz Rima. Nek kardinal iz omenjene kongregacije se je izrazil, da je potrebno, da se ločijo od cerkve prostovoljno ali pa s silo oni udeleženci modernega gibanja, ki nočejo izstopiti iz nje, da bi jo tem sigurneje uničili.

* **Trpljenje Poljakov na Pruskem.** Kakor znano, hoče pruska vlada na vsak način uničiti poljski narod, ki prebiva na Poznanjskem in po drugih pruskih deželah. Pritiska jih na vse načine. Ne smejo vzdrževati niti svojih šol, vlada pa jih tudi ne da. Kaznujejo se celo oni, ki privatno poučujejo v poljskem jeziku. Brutalno se kaznujejo oni šolski otroci, ki govorijo med seboj v materinščini. Razen tega pa je izdala pruska vlada že čez 1 milijardo za pokup poljskih posestev in naseljevanje Nemcev, po njihovih deželah. Sedaj pa hoče predložiti deželnemu zboru celo zakon, po katerem se bodo mogla poljska posestva celo razlaševati in prodajati potem Nemcem. No, Poljaki so trda kost in naravnost jekleno se upirajo nemškemu terorizmu. Zakaj poljsko prebivalstvo je čudovitno zavedno in naravnost fanatično v boju za svoje pravice. Za to najbrže ne bo imela uspeha niti ta akcija nemške vlade, ki kaže v vsi nagoti živinsko brutalnost in odurnost nemškega elementa, kjer je v večini. Tudi Nemei sami priznavajo, da najbrže ne bo uspeha, zato se branijo, sprejeti ta zakon. Zakaj vkljub vsemu nasilju je zraslo poljsko prebivalstvo mogočno. V sto letih se je več nego početrilo. V kraljestvu poljskem je naraslo od 2.717.287 v letu 1816. na 11.312.275 v letu 1905.

* **Maloruski socialisti** so izdali manifest, v katerem zahtevajo splošno in enako volilno pravico za deželni zbor ter groze s splošnim štrajkom, ako se tej zahtevi ne ugodi. Malorusom se pridružijo tudi poljski socialisti.

* **Reforma tiskovnega zakona.** Z Dunaja poročajo, da namerava vlada sklicati bodoče zasedanje koncem meseca oktobra. V tem zasedanju pride na vrsto tudi reforma tiskovnega zakona. — Ogrski minister za pravosodje je poveril državnemu poslancu dr. Cizmadiji, da izdelava načrt tiskovnega zakona. Ta načrt bo predložen zakonodajni komisiji, ki ji bo služil za podlago daljnih študij.

* **Na Francoskem** so se te dni izvršile volitve v francoski vrhovni svet. Klerikalizem je bil poražen tudi pri teh volitvah, reakcionarci in takozvani nacijonali so namreč izgubili 41 mandatov. Tudi zmerni progresisti so bili poraženi, zmago pa slavijo republikanci in radikali, t. j. sedanja odločno protiklerikalna večina. Francoski narod, ki koraka že od nekdanj na čelu napredka, je obsodil klerikalizem tudi sedaj — in vse kričanje proti brezvercem in framazonom ne pomaga nič.

* **Mirovna konferenca v Haagu.** Med delegati na mirovni konferenci v Haagu se je doseglo sporazumljenje glede omejitve oboroženja, tako da bo angleški delegat že prihodnje dni izročil konferenci dotične predloge svoje vlade. Seveda ne bodo predlogi nalagali nobeni državi obveznosti, ker sicer bi se sporazumljenje ne bilo doseglo. Izrekla se bo le želja, naj bi se vlade s tem vprašanjem resno bavile, naj ne ženejo konkurence v oboroževanju do skrajnosti. Prvotno je bil angleški predlog seveda dokaj radikalnejši, zato so pa tudi Avstro-Ogrska, Nemčija in Rusija izjavile, da se ne udeležijo posvetovanja o razoroževanju, dasi je bil ruski car, ki je pred leti prvi dal inicijativo, za to. Angleški liberalci in radikali so bili razočarani nad takim nasprotovanjem, ker razumejo pravi liberalizem ter mu hočejo celo žrtvovati prvenstvo Anglije v svetovni moči. Za sedaj pomeni pridobitev že samo dejstvo, da bodo začeli narodi in vlade verovati v možnost razoroževanja. — V angleškem predlogu za omejitev oboroženja ne gre za projekt, temveč za nekako spomenico, ki se v nji priznava škoda pri neprestanem in stopnjujočem oboroževanju. — V noti z dne 24. avg. 1898, v kateri se je izrekel car Nikolaj za razoroževanje, je pisal grof

Muravjev v carjevem imenu: Stotine milijonov se porabijo za nabavo razdirajočih strojev. Narodna kultura, gospodarski napredek, pridobivanje vrednosti so ovirani v svojem razvoju. Gospodarske krize povzročajo večinoma oboroževanja do skrajnosti in stalna nevarnost, ki tiči v tem kupičenju bojnega gradiva, dela armado naših časov za tlačilno breme, ki ga zamorejo narodi prepašati čimdalje z večjim trudom. Jasno je sedaj, ako se položaj vleče še nadalje tako naprej, mora dovesti do usodne katastrofe."

* **Za varstvo delavcev.** Leta 1906, so sklenili v Bernu mednarodni dogovor med večino evropskih držav, da se prepove nočno delo žensk v industrijskih podjetjih, kjer je uposlenih vsaj deset delavskih moči. Avstrija je sedaj izdala zakonski načrt, ki spravlja določbe bernskega dogovora v soglasje s §§ 95. in 96. obrtnega reda. Zakonski načrt, ki se predloži trgovskim zbornicam v odobritev, sega še preko določb bernskega dogovora ter zahteva popolni nočni počitek za žensko delavstvo, tudi v podjetjih, kjer je manj kot 10 delavcev. — V trgovinskem ministru se izdelujejo še tri druge zakonske novele in dve naredbi v varstvo delavstva. Drugi zakonski načrt urejuje porabo belega fosforja. Izdelovanje užigalic belega fosforja se podredi koncesioniranim obrtom. S tretjim zakonskim načrtom se uredi delavni čas pomožnih delavcev v trgovinski obrti po nemškem zgledu s tem, da se določi minimalni počitek. Obenem se pooblasti vlada, da določi čas, kdaj se morajo trgovine zapirati. — Četrty zakonski načrt razteza nedeljski počitek tudi na konzumna društva. — Z novo naredbo se uredi poraba in promet s svinčeno belobo.

Vestnik.

Naši slovanski gosti, ki se udeležijo letošnje „Zavezine“ skupščine, se pripeljejo v Ljubljano dne 23. avg. pop. ob 12:38 na juž. kolodvor. Učiteljstvo, ki bo sedaj v Ljubljani, pozivljamo, da pride na kolodvor in se udeleži sprejema. V Radovljico odidemo skupno dne 24. opoldne z gorenjskim vlakom. Sprejema v Radovljici naj se udeležijo tudi tisti, ki pridejo že prej v Radovljico. — Kako prebijemo z dragimi gosti čas v Ljubljani, zvedo tovariši in tovarišice na kolodvoru pred prihodom vlaka.

Opasno je obolel tovariš Vekoslav Strmšek. Upamo in želimo, da vrli tovariš skoro okreva ter se zdrav in čvrst vrne v naše bojne vrste.

Iz deželnega šolskega sveta v Ljubljani. Imenovani so: Ivan Riegler učiteljem v Strugah; Henrik Paternost nadučiteljem v Senožečah; Ivan Polak učiteljem in Marija Polak za učiteljico v Dolih; Marija Triller za učiteljico v St. Vidu na Ljubljano; Karolina Klemenčič za Toplice; Marija Bernik za Mokronog in Friderik Kramer nadučiteljem v Škofji Loki. — V stalni pokoj stopijo: Alojzija Bauer, ravnateljica v Ljubljani; Ivana Velepčič, Antonija Okorn omožena Pirc in Fran Kalan, učitelj v Šmihelu pri Novem mestu.

Tovarišice pevke in tovariši pevec se opozarjajo, da se zbor sestavi v Radovljici; zato naj se vsakdo dobro pripravi. Skušnja bo samo ena in sicer v soboto 24. t. m. ob 2. uri pred delegacijskim zborovanjem v šolskem posloppju. Pesmarice in note bodo v Radovljici.

„Kultura in klerikalci“. S tem člankom, ki smo ga priobčili zadnjič, smo „Slovenca“ popolnoma zaprli sapo. Drugega ne ve odgovoriti kakor to, da tudi on — podpiše naš članek. Dobro je tako!

Pokojnina bivšega hrvaškega bana v dobrodelne svrhe. Bivši ban hrvaški, dr. Teodor grof Pejačević, je odredil, da se pokojnina, ki mu pripada kakor bivšemu hrvaškemu banu in ki znaša na leto 8000 kron, upotrebi za ustanovljenje štípendij, ki se bodo podeljevale hrvaškim mladeničem, ki se nameravajo posvetiti glasbeni, slikarski in kiparski umetnosti, a kasneje, ko bo že nekoliko takih štípendij oživotvorjenih, tudi drugim mladeničem, ki se posvetijo tehniškim ali medicinskim študijam.

Učiteljske in profesorske vesti. V VIII. čin. razred so pomaknjeni sledeči profesorji: dr. Fran Kropivnik na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, Mihael Markič na gimnaziji v